

**Talousarvio 2022
Taloussuunnitelma 2023 - 2024**

Kunnanhallitus 29.11.2021 § 215

Yhteistyötoimikunta 9.12.2021 § 3

Kunnanvaltuusto 13.12.2021 § 64

Sisällysluettelo

JOHDANTO: KUNTASTRATEGIA.....	3
YLEISPERUSTELUT	4
KÄYTTÖTALOUSOSA.....	14
KUNNANHALLITUS.....	14
Yleishallinto	14
Kehittämishankkeet	16
Sosiaali- ja terveystaloudet	17
SIVISTYSLAUTAKUNTA	18
Sivistyspalveluiden hallinto	18
Perusopetuspalvelut	19
Muut opetuspalvelut.....	20
Varhaiskasvatuspalvelut	20
Kirjastopalvelut	21
Vapaa-aikapalvelut	22
TEKNINEN LAUTAKUNTA	24
Teknisten palveluiden hallinto.....	24
Kiinteistötoimi ja tukipalvelut.....	25
Vesihuolto	26
INVESTOINNIT 2022-2024.....	27
TULOSLASKELMAOSA	29
RAHOITUSLASKELMAOSA.....	30

JOHDANTO: KUNTASTRATEGIA

Onnellisten asukkaiden Lemi

Leppoisasti: Lemin kunta on itsenäinen, maalaishenkinen ja leppoisa asuin- ja työskentelypaikka. Asiat hoituvat joustavasti ja sujuvasti. Täällä on helppo asioida ja elää. Kunta on sopuisa, täällä sielu lepää.

Lähellä: Lemillä on kaikki lähellä. Ihmisen näköiset palvelut, sopivan kokoiset koulut. Lemillä tuemme toisiamme ja teemme asioita yhdessä. Yhteistyö ja yhteisöllisyys ovat vahvuutemme. Lähellä on myös sitä, että asiat sujuvat rivakasti. Kunnassa on nopea ja joustava palvelu.

Luovasti: Etsimme luovasti ratkaisuja. Päätöksenteko ja viestintä on avointa, joustavaa ja ketterää. Etsimme yhdessä ideoita ja edistämme luovuutta. Ideoimme asioita mm. palvelujen, elinvoiman, hyvinvoinnin ja talouden kehittämiseksi.

Edistämme hyvinvointia ja elinvoimaa seuraavien tavoitteiden toteuttamisella 2025 mennessä

Asukkaiden hyvinvointi:

- Meillä on puhdas maaseutumaisema, luonnon arvoja kunnioitetaan ja viheralueita hoidetaan.
- Perusrakenteita pidetään yllä ja rakennetaan lisää.
- Kiinteistöt ja ympäristö ovat terveellisiä ja turvallisia asua sekä elää.
- Liikunta- ja virkistysmahdollisuuksia on tarjolla kaikenikäisille.

Palveluiden järjestäminen:

- Lähipalveluita parannetaan ja säilytetään
- Järjestöjen toimintaa tuetaan ja kolmannen sektorin yhteistyötä lisätään myös kunnan kanssa.
- Tasavertainen ja laadukas opetus taataan kaikille, tällä varmistetaan mahdollisimman mieluista jatko-opiskelupaikka jokaiselle nuorelle.

Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet:

- Lemi on keskusteleva ja kuntalaisia kuunteleva kunta. Otamme asukkaiden mielipiteet ja palautteen huomioon päätöksenteossa.

Henkilöstö:

- Henkilöstön kanssa kehitetään toimintatapoja yhteisten arvojen pohjalta ja ideoidaan uutta.
- Henkilöstö voi hyvin
- Työtilat ovat turvallisia sekä terveitä.

Työ ja elinkeinoelämä:

- Vahvistamme elinkeinoelämää ja luomme työtä.
- Yrityspuistossa on elinvoimaista uutta ja vanhaa yrittäjyyttä.
- Huomioimme nykyiset ja uudet yrittäjät.
- Lisäämme yritysten keskinäistä sekä kuntayhteistyötä

Talous:

- Talous on tasapainossa.
- Velkamäärä on hallinnassa.
- Veroprosentti on kilpailukykyinen maakunnassa.

Markkinointi, tunnettuus:

- Kunnan muuttovoittoisuutta pidetään yllä.
- Edistämme matkailua.
- Meillä on riittävä ja kiinnostava tonttitarjonta.

Omistajapolitiikka:

- Omistajapolitiikalla asetetaan kestävä perusteet sille, millä ehdoin omistusta lisätään tai omistuksesta luovutaan.
- Täsmennetään päätöksentekoeleimissä kunnan edustajan aktiivista roolia viedä omistajan tahtotilaa yhtiöissä eteenpäin

YLEISPERUSTELUT

Kuntataloudesta valtakunnallisesti

Vuosi 2022 näyttää kuntataloudessa jälleen vaikealta, kun menot kasvavat tuloja nopeammin. Koronavirustilanteesta aiheutuvien talousvaikutusten arvioidaan vähitellen poistuvan, mutta myös valtion tukitoimet, kuten yhteisöveron korotettu jako-osuus ja valtionosuuslisäykset, loppuvat. Koronatilanteesta saattaa aiheutua terveydenhuollossa jonkin verran lisäkustannuksia myös ensi vuonna.

Hallitus päätti puoliväliriihessä keväällä 2021 jatkaa valmistelua TE-palvelujen siirtämiseksi kunnille. Siirron yhteydessä luodaan rahoitusmalli, joka kannustaa kuntia kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistäväksi siten, että uudistuksella saavutetaan 7 000–10 000 lisätyöllistä. Valmistelussa tähdätään siihen, että kunnan vastuuta työttömyysturvan perusosan kustannuksista laajennettaisiin. Lisäksi työttömyysturvan ja työttömän palveluun aktiivisuuden välinen kytkös poistettaisiin. Tehtävien siirto on tarkoitus toteuttaa vuoden 2024 aikana.

Kuntatalouden suurin ongelma on ollut jo pitkään tulo- ja menokehityksen rakenteellinen epäsuhde. Sote-uudistuksen myötä kuntien menopaineet helpottuvat, kun väestön ikääntymisestä aiheutuvat menot siirtyvät kunnilta hyvinvointialueille. Toisaalta väestön ikärakenteen muutos ja keskipitkän aikavälin ennustettu hidas talouskasvu näkyvät jatkossakin myös kunnissa verotulojen verkkaisena kasvuna.

Hallitusohjelman mukaisista kuntien tehtävien ja velvoitteiden laajennuksista suurin osa on toteutettu jo aikaisempina vuosina. Näistä aiheutuvat kustannukset ja valtionosuuslisäykset nousevat vuosittain. Osa tehtävälisäyksistä ja kustannuksista siirtyy kuitenkin hyvinvointialueille niiden aloittaessa vuonna 2023. Kun huomioidaan vuoden 2022 valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen neutralisointi, on valtion toimenpiteiden

vaikutus noin 1,2 mrd. euroa kuntataloutta heikentävä vuonna 2022 verrattuna vuoteen 2021.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta koskevan lainsäädännön voimaantulo luo kunnille useita uusia velvoitteita sekä ennen järjestämistehtävien siirtymistä hyvinvointialueille vuosina 2021–2022 että sen jälkeen vuodesta 2023 lukien. Uudistuksen voimaanpanolaki velvoittaa kuntia muun muassa osallistumaan uudistuksen täytäntöönpanon valmisteluun ja tarvittavan virka-avun antamiseen. Veloitteesta aiheutuvat kustannukset on huomioitu kuntien peruspalvelujen valtionosuudessa 2 milj. euron lisäyksellä vuonna 2022. Uudistuksesta aiheutuu kunnille myös ICT-muutuskustannuksia, mutta niiden korvauksista kunnille on tarkoitus päättää vuosia 2023–2026 koskevan julkisen talouden suunnitelman valmistelun yhteydessä keväällä 2022.

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset ovat katkolla helmikuun lopussa 2022. Henkilöstökulut muodostavat kuntasektorin suurimman kuluerän, ja siksi kunta-alan palkkaratkaisuilla on suuri merkitys kuntatalouden kehitykselle. Kehitysurassa kunta-alan ansiokehityksen on oletettu mukailevan koko kansantalouden ennustettua ansiokehitystä vuosina 2022–2025. Työmarkkinoiden kireys näkyy jo kuntasektorilla, ja monilla aloilla ja ammattiryhmissä on pulaa työvoimasta.

Vuosina 2024–2025 kuntatalouden toimintamenot kasvavat keskimäärin 1,7 prosenttia vuodessa. Toimintamenojen kasvu keskipitkällä aikavälillä aiheutuu pääasiassa hintojen noususta. Kuntien kustannuskehitystä kuvaavan peruspalvelujen hintaindeksin muutos on keskimäärin 2,5 prosenttia vuodessa. Sote-uudistuksen jälkeen kuntatalouden jäljelle jäävistä kustannuksista suurin osa syntyy varhaiskasvatuksen sekä koulutuksen järjestämisestä. Syntyvyyden lasku 2010-luvulla on kääntänyt varhaiskasvatuksen ja koulutuksen lastenkennällisen palvelutarpeen laskuun. Jotta palvelutarpeen pieneneminen toteutuisi menosäästönä, kunnissa on oltava valmiutta sopeuttaa palvelutuotantoaan palvelutarpeen muuttuessa.

Lemin talousarviosta- ja suunnitelmasta

Lemin talousarvion ja -suunnitelman tavoitteena on säilyttää laadukkaat peruspalvelut, taata mahdollisuuksia kuntalaisten hyvinvoinnin ylläpitoon ja viihtyvyyden lisäämiseen, olla yritysten tukena elinvoiman lisäämisessä sekä panostaa asuinalueiden suunnitteluun ja rakentamiseen uusien asukkaiden houkuttelemiseksi kuitenkin talouden tasapainotustoimia unohtamatta.

Talousarvio on laadittu ottaen huomioon tulot ja menot mahdollisimman realistisesti. Valtionosuudet on otettu vuoden 2022 talousarvioon Kuntaliiton arvion perusteella ja verotulot veroennustekehikolla. Tulevien vuosien valtionosuuksiin vaikuttavasti hyvinvointialueen muodostaminen vuonna 2023 sekä te-palveluiden siirtyminen kuntien hoidettaviksi vuoden 2024 aikana. Ensi vuonna kunnille ei tilitetä valtion maksamia koronatukia. Myös korotettu yhteisöveron osuus ja peruspalvelujen väliaikaiset lisäykset poistuvat.

Vuoden 2022 palkkamäärärahoihin on arvioitu yhden prosentin korotus. Talouden tasapainotus edellyttää henkilötyövuosien jatkuvaa tarkastelua. Palveluiden lakisääteisyyden täyttämistä huolehditaan siten, että perusteina huomioidaan asukasmäärä, hoidettavien lasten lukumäärä tai oppilaiden lukumäärä.

Valtiovarainministeriö on osoittanut kunnalle harkinnanvaraista valtionosuutta 830.000 euroa vuosina 2019-2020. Harkinnanvaraisen valtionosuuden edellytyksenä on talouden tasapainottamisohjelma. Ohjelma on kunnalle hyväksytty osana vuoden 2020 talousarviota ja sen noudattaminen on ensiarvoisen tärkeää. Jos osoittautuu, että kunta ei ole toiminut tasapainotusohjelman mukaisesti, voidaan harkinnanvaraiset valtionosuudet periä takaisin.

Kunnan taloudelliset voimavarat vuonna 2022

Tulovero- ja kiinteistöveroprosentit on päätetty pitää kuluvan vuoden tasolla vuonna 2022.

30.9.2021 Eksoten hallituksessa tekemä esitys Lemminkäisen kunnan maksuosuuksista oli 11.640.458 €. Kuntien antamisen lausuntojen perusteella tehty kompromissiehdotuksen mukaan Lemminkäisen kunnalle on budjetoitu 11.485.578 €. Tämä tarkoittaa palvelutason heikkenemistä koko maakunnassa. Lisäksi on varattu avustuksiin 179.000 euron suuruinen määräraha Eksoten alijäämien kattamiseen. Määrärahavaraukset Eksotelle ovat 551.600 euroa kuluvan vuoden varausta suuremmat.

Kunnan talouden tasapainotus perustuu osin edelleen omaisuuden myyntiin. Edelleen on jatkettava mahdollisten metsäkiinteistöjen myyntiä, tiettyjen metsien Metso-kelpoisuutta ja puunmyyntikauppoja. Kunnalle tarpeettomista toimitiloista tulee edelleen pyrkiä eroon joko vuokraamalla tai myymällä.

Kunnan nettoinvestointien määrä vuonna 2022 on 456.400 euroa. Tällä hetkellä kunnalla on 13 pitkäaikaista lainaa. Nykyisessä taloustilanteessa joudutaan ottamaan lainaa investointimenon lisäksi lainojen lyhentämiseen. Rahoituslaskelma on laadittu siten, että nykyisillä lainanlyhennysohjelmilla lainoja lyhennetään 1.039.800 euroa. Rahoitusosassa osoitetun maksuvalmiuden toteuttamiseksi pitkäaikaisen lainan lisäystarve on 800.000 euroa. Maksuvalmiutta joudutaan kunnassa hoitamaan lyhytaikaisen lainanottovaltuuden turvin.

Käyttötaloudessa on pidetty nykyistä palvelutason määrää ja sen edellyttämiä resursseja. Asianhallintaprosessia siirretään asiahallintatietojärjestelmään ja sopimustenhallintaa kehitetään.

Talousarvion suurin investointi on Tuomelankangas 3. -alueen peruskunnallistekniikka (250.000 €) ja vesihuollon eri kohteisiin (100.000 €).

Toimintamenot (ulkoiset) ovat yhteensä n. 19,708 miljoonaa euroa, joka on noin 1,5 % enemmän kuin vuoden 2021 muutetussa talousarviossa (19,409 milj, euroa). Vuosikate vuoden 2022 talousarviossa on 634.730 euroa, joka on n. 5,4 % verotuloista.

Väestön- ja työllisyyden kehitys vuonna 2021 ja tulevaisuuden näkymät

Kunnan asukasluku 31.12.2020 oli 2964. Syyskuun 2022 loppuun mennessä asukasluku oli laskenut 23:lla 2941:aan. Kuntien välisen muuton lisäksi asukaslukuun on viime vuosina vaikuttanut syntyvyyttä suurempi kuolleisuus. Tilastokeskuksen julkaistua väestöennustetta mukailien kunnan asukasluvun kehitys ikäjakaumittain tulevina vuosina on seuraava:

Väestön ikäjakauma 31.12.

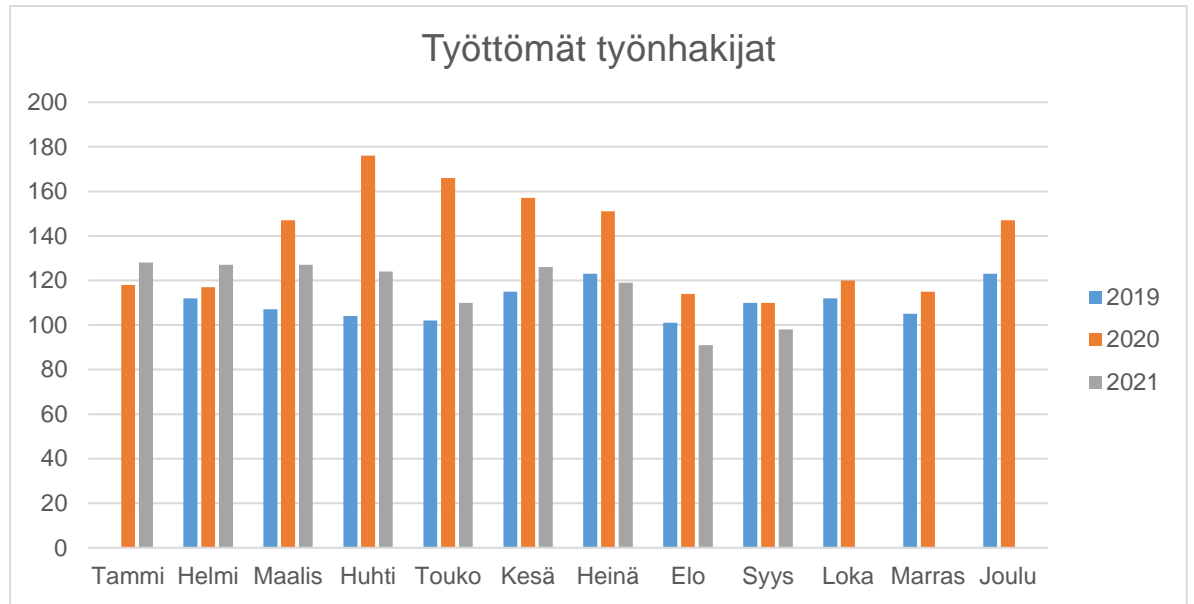
	2019	2020	2021 Enn	2022 Enn	2023 Enn	2024 Enn	2025 Enn
0-5-vuotiaat	169	163	153	144	139	138	140
6-vuotiaat	41	31	36	35	31	26	23
7-12-vuotiaat	256	254	246	244	236	220	204
13-15-vuotiaat	89	102	104	117	116	124	129
16-18-vuotiaat	102	96	92	81	93	96	104
19-64-vuotiaat	1551	1553	1515	1507	1490	1483	1461
65-74-vuotiaat	434	427	447	428	410	398	395
75-84-vuotiaat	233	230	246	266	285	294	307
yli 85-vuotiaat	96	108	104	100	102	105	103
	2971	2964	2943	2922	2902	2884	2866
muutos		-7	-21	-21	-20	-18	-18

Väestömuutokset muuttujina Alue, Vuosi ja Tiedot

	Elävänä syntyneet	Kuolleet	Luonnollinen väestönlisäys	Kuntien välinen tulomuutto	Kuntien välinen lähtömuutto	Kuntien välinen nettomuutto	Kunnan sisäinen muutto
Lemi							
2018	23	38	-15	134	142	-8	162
2019	17	44	-27	125	166	-41	130
2020	15	43	-28	153	140	13	115

Kunnan asukasmäärän laskun hillintä on ainoa keino säilyttää nykyinen palvelurakenne puhumattakaan kunnan itsenäisyydestä. Jos laskevaan asukasmäärään ei saada muutosta, on kunnan palvelurakennetta pystyttävä sopeuttamaan vastaamaan väestökehitystä.

Syyskuussa työttömiä työnhakijoita (98) oli elokuuta enemmän (+8) ja edellisvuotta vähemmän (-12). Työttömistä miehiä oli 61 ja naisia 37, joista oli yli 50-vuotiaita 52. Lomautettujen määrä (8) pysyi ennallaan ja oli edellisvuodesta puolittunut. Kaakkois-Suomessa matalin työttömyysaste oli syyskuussa Lemillä (7,3 %).

<https://www.ely-keskus.fi/ely-kaakkois-suomi-tyollisyyskatsaukset>

Arviointimenettely/Talouden tasapainottaminen

Kuntalain 118 §:ssä on määräykset erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelystä. Em. lainkohdan mukaan kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi, jos kriteerit arviointimenettelyn edellytyksistä täyttyvät.

Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädetyssä ajassa.

Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.

Kunnan taseen kertyneet alijäämät 31.12., 1.000 €

2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
-436	-2 206	-2 888	-2 194	-2 350	-2 254	-1 184	-177
<i>muutos</i>	-1 770	-682	694	-156	96	1 070	1 007

Lemin kunnan tulisi kattaa koko kertynyt alijäämä vuoden 2022 loppuun mennessä.

Kuntalain 1.12.2020 voimaan tulleen säännöksen (110 a §) mukaan kunnan ja kuntayhtymän on mahdollista hakea alijäämän kattamiskauteen pidennystä. Pidennystä voi hakea, jos kunta tai kuntayhtymä ei pysty koronaepidemiasta aiheutuvien poikkeuksellisten ja tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi kattamaan taseeseensa kertynyttä alijäämää säädetyssä neljässä vuodessa.

Valtiovarainministeriö voi myöntää hakemuksesta kaksi vuotta lisääaikaa alijäämän kattamiselle. Toisin sanoen alijäämä on tällöin katettava säädetyin neljän vuoden sijaan kuuden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lähtien.

Alijäämän kattamiskauden pidentämistä ei voi hakea, jos alijäämän kattaminen on vaikeutunut jostain muusta syystä kuin koronaepidemiasta.

Määräajan muuttamista koskevan hakemuksen voi muutoin tehdä aikaisintaan alijäämän kattamiskauden päättymistä edeltävän vuoden kesäkuussa, ja se on tehtävä viimeistään alijäämän kattamiskauden päättymisvuoden elokuun loppuun mennessä.

Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa. Lemin kunnan vuoden 2020 tilinpäätöksessä konsernin kertynyt alijäämä asukasta kohti oli 497 euroa.

Yksilöidyt toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi, talouden tasapainotusohjelma vuodesta 2020 eteenpäin:

Kaikissa suoritetuissa ratkaisuissa on kiinnitetty huomiota siihen, että erityisesti lakisääteiset palvelut on pystyttävä tuottamaan lakien edellyttämällä tavalla. Samalla on haluttu pitää huoli siitä, että kuntalaisille on tarjolla myös muutakin kuin pelkkiä lakisääteisiä palveluita. Erilaiset hankeavustukset pyritään hyödyntämään täysimääräisesti. Oikein kohdennettujen hankkeiden avulla pystytään tekemään kehitystyötä peruspalveluissa ja saamaan ”jotain ektraa” myös kuntalaisille suunnattavissa palveluissa.

Syksyn 2019 yt-menettelyn lopputuloksena on päätetty jättää täyttämättä sellaiset määräaikaiset tehtävät/virat, joihin ei ole lainsäädännöllistä velvoitetta. Erityisesti ns. koronahankerahoituksilla on pystytty lisäämään tarvittavaa resurssia sivistystoimen eri tulosalueilla. Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa tulee edelleen huolehtia siitä, että henkilöstömitoitus on lakien edellyttämällä tasolla.

Suoritetun yt-menettelyn seurauksena kunnan henkilöstömäärä oli suunniteltu vähenevän lähes 10 prosenttia verrattuna vuoden 2018 tilinpäätöshetkeen. Taloussuunnitelmavuosien 2021-2022 aikana tuli tasapainotusohjelman mukaan vähentää luonnollisen poistuman avulla noin 2 henkilötyövuotta per vuosi. Vakituisten henkilöstön osalta henkilötyövuodet ovat laskeneet suunnitellusti. Määräaikaisia palvelussuhteita on jouduttu tekemään, koska koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi tarvittavat suojaustoimet ovat estäneet ryhmien yhdistämisää, sijaistuksia ei ole pystytty hoitamaan otona, sekä jo pelkästään koronaviruksen aiheuttamien lisätarpeiden takia on tarvittu jonkin verran lisäresurssia. Suurimmaksi osaksi näitä tarpeita varten on saatu merkittävästi hanketukia, sekä aina kun on ollut mahdollista, on selvitetty ensisijaisesti palkkatuetun työntekijän palkkaaminen. Vakituisten työsuhteiden määrässä väheneminen näkyy, mutta määräaikaisia on jouduttu palkkaamaan perustelluista syistä.

Talouden tasapainottamissuunnitelmassa oli edellytetty myyntivoittoja 400.000 euroa vuonna 2021 ja siitä eteenpäin 200.000 euroa. Vuodelle 2021 ei ole varovaisuuden vuoksi esitetty talousarviossa em. 400.000 euron myyntivoittoa vaan luku on puolittunut 200.000 euroon. Luku sisältää myös puun myynneistä saatavat tulot. Silti tänä vuonna ei näytä toteutuvan tonttikaupan myynti suunnitellusti. Puunmyynti näyttää toteutuvan suunniteltua paremmin. Tonttikauppaa on aktivoitu ns. Black Friday -päivänä, jolloin huutokaupassa kaksi tonttia. Vuodelle 2022 on arvioitu myyntituloja ja omaisuuden myyntivoittoja 150.000 euroa.

Hanketoimintaa jatketaan tulevina vuosina. Vuoden 2021 aikana on haettu ja saatu useita toimintaa tukevia sekä kehittäviä hanketukia.

Osana kunnan talouden tasapainottamista Lemminkäinen kunnanvaltuusto korotti merkittävästi vuoden 2020 veroprosentteja. Vuodelle 2021 ja 2022 veroprosentit pidettiin ennallaan. Laaditussa taloussuunnitelmassa pysyminen edellyttää tiukkaa menokuria ja jokainen luonnollisen poistuman mahdollisuus henkilöstörakenteessa tulee pystyä hyödyntämään. Mikäli kunta ei pysty osoittamaan taloussuunnitelmassa esitettyä tuloksentekeyttä, on arviointimenettelyn tuloksena Lemminkäinen itsenäisyyttä uhkaavat ratkaisuesitykset.

Tasapainotusohjelma on vuoden 2022 aikana päivitettävä vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia.

Konsernin tytäryhtiöitä koskevat tavoitteet

Kunnan omistaman asuntoyhtiön ja palvelutaloyhtiön tavoitteena on asuntojen hyvä kunto ja vuokratason mitoittaminen siten, että yhtiön toiminta on taloudellisesti turvattu. Vuokratien määrä ei saa nousta yli 5 %:n vuotuisista vuokratuloista. Asuntoyhtiön on tilinpäätöksensä yhteydessä ilmoitettava kunnalle asuntojen käyttöaste-%, keskimääräinen neliövuokra ja vuokrasaamisten määrä vuoden lopussa. Asuntoyhtiö voi myydä yksittäisiä kiinteistöjä muiden asuintalojen korjausten rahoittamiseksi.

Kunnan omistaman lämpöyhtiön tavoitteena on häiriötön ja edullinen lämmöntuotanto yhtiön palveluja käyttäville kiinteistöille. Yhtiön toimintaan ei saa käyttää kunnan verotuloja.

Tuloveroprosentti ja kiinteistövero vuonna 2022

Kunnan tuloveron määrä vuoden 2022 talousarviossa on 10.480.000 euroa, yhteisöveron tuotto 460.000 euroa ja kiinteistöveron tuotto 924.000 euroa. Tuloveroprosentti on 22,0 %.

Kiinteistöveroprosentit vuonna 2022 ovat:

vakituinen asuinrakennus	0,53 %
muu kuin vakituinen asuinrakennus	1,30 %
yleinen veroprosentti	1,40 %
yleishyödyllinen yhteisö	0,00 %
rakentamaton rakennuspaikka	4,00 %.

Henkilöstön muutokset

Vakituisen henkilöstön määrät ilmenevät talousarviokirjan lopussa esitettävästä taulukosta. Hallinnossa on lisätty henkilöstöä yhdellä uudella työsuhteella 1.10.2021 (talousasiantuntija). Elokuussa kunnanjohtaja siirtyi toisen kunnan palvelukseen ja uusi kunnanjohtaja aloittaa 1.12.2021.

Talousarvion rakenne

Talousarvio esitetään kunnanvaltuuston käsiteltäväksi siten, että kultakin tulosalueelta esitetään toimintatulot, toimintamenot, toimintakate. Lisäksi esitetään toimintaa kuvaavat perustelut ja tavoitteet. Toimielimet määrittelevät käyttösuunnitelmassaan tulosalueiden määrärahan tarkemman jaon ja vastuun määrärahan käytöstä ja toiminnasta sekä yksityiskohtaiset tavoitteet.

Kunnan omistamien kiinteistöjen hallinta kuuluu tekniselle lautakunnalle. Muut toimialat ja kiinteistöjen vuokraajat ovat kiinteistöjen käyttäjiä. Kunnossapitona tehtävistä pienemmistä korjauksista ja ylläpidosta vastaavat tekninen lautakunta ja teknisten palvelujen toimiala.

Sisäiset erät

Käyttötaloulososassa esitetään toimintatuottojen ja toimintakulujen kohdalla oman tulosalueen toiminnan tuotot ja kulut mukaan lukien kunnan tulosityksiköiden välinen ns. sisäinen laskutus. Toimintakatteeseen vaikuttaa kunkin tulosalueen kohdalla myös myynnit ja ostot kunnan omalta yksiköltä.

Koko kunnan tasolla sisäisiä ja ulkoisia myyntejä on yhtä paljon, vaikutus kunnan toimintakatteeseen on nolla. Ulkoinen ja sisäinen toimintakate ovat kunta yhteensä tasolla sama luku.

Sisäisinä erinä on talousarvioon arvioitu ja kirjattu tässä järjestyksessä: Perushallinnon tukipalveluiden kuten IT-palveluiden, palkanlaskennan, kirjanpidon, muun henkilöstöhallinnon sekä muun yleishallinnon nettokustannukset, kirjataan sisäisenä ostopalveluna muille kustannuspaikoille palkkojen suhteessa (tili 5420 Sisäiset tukipalvelut).

Sisäinen puhdas vesi ja jätevesi arvioitu vuoden 2020 vuosikulutuksen mukaan (5231 Sisäinen jätevesi ja 5611 Sisäinen vesi).

Ruokapalveluille on kirjattu sisäisenä vuokrana osa kiinteistön hoitokustannuksista. Ruokapalveluiden netto ulkoisen myyntitulon huomioinnin jälkeen on jaettu perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen tulosalueille suoritteiden suhteessa (Tili 5287 Sisäiset ateriapalvelut).

Siivouspalveluiden nettokustannukset on jaettu kiinteistöjen käyttäjien kustannuspaikoille arvioidun siivoustyöajan suhteessa (tili 5221 Sisäiset puhtaanapitopalvelut).

Teknisen kiinteistökustannukset (käyttötalous) on jaettu arvioimalla tulosalueille kiinteistön käyttäjien mukaan. (tili 6125 Sisäiset vuokratulot)

Vajaakäytöllä olevat kiinteistöt rasittavat teknisen toimen tulosta. Tällaisista kiinteistöistä tekninen toimi saa mahdollisen vuokratuoton (esim. Palola).

Jakoperustojen kohdentamisen seuraamista ja sisäisten erien kohdentamisen täsmentämistä piti jatkaa edelleen vuonna 2021. Tätä täytyy jatkaa vuonna 2022 jotta saadaan täsmällisempää tietoa eri palveluiden kustannuksista toiminnan kehittämisen tueksi ja kuntatietoraportoinnin vertailukelpoisuuden parantamiseksi.

Lautakunnat ja kunnanhallitus käsittelevät omat toimielintonsa tarkemmalla tasolla. Talousarvio on laadittu käyttösuunnitelmatasoisena, mutta mahdollisten muutosten takia em. toimielinten tulee hyväksyä omat käyttösuunnitelmansa tarkennettuine lukuineen ja tavoitteineen helmikuun 2022 loppuun mennessä. Käyttösuunnitelmien yhteydessä voidaan edelleen tarkentaa toimielinkohtaista tavoite- ja mittariasetantaa.

Talousarvion sitovuus

Talousarvio sitoo kunnan viranomaisia seuraavasti:

Käyttötalousosa

Kunnanvaltuusto päättää tulosalueiden toimintatulojen ja toimintamenojen yhteismäärästä ja siirroista ko. tasolla sekä mahdollisesta lisämäärärahasta. Vesihuollon tulosalueella sitova määräraha on nettomääräraha. Kuntaliiton talousarviosuosituksen termeillä vesihuollon tulosalue on kohderahoitteinen kirjanpidollinen taseyksikkö ja muut tulosalueet ovat budjettirahoitteisia.

Kukin toimielin päättää käyttösuunnitelmassaan tulosalueen määrärahojen ja tavoitteiden jakamisesta tulosityksikköjen ja kustannuspaikkojen tasolle ja siirroista ko. tasoilla. Toimielin ei voi antaa ylitysoikeutta ilman, että kate ylitykselle osoitetaan saman tulosalueen sisältä.

Toimielimen talousarviovuoden aikana hakemat ja saamat hankerahat, jotka eivät sisälly budjetin tuloarvioon, saadaan lisätä ao. tulosalueen toimintamenoihin ilman kunnanvaltuuston erillistä päätöstä niin, että tulosalueen ulkoiset nettomenot eivät lisäänty.

Tulosityksikköjen sisällä tilien välisistä siirroista päättää ao. toimialajohtaja tai muu toimielimen määräämä viranhaltija. Sisäisiin menoihin merkittyä määrärahaa ei saa käyttää ulkoisiin menoihin.

Investointiosa

Investointiosan määrärahoista eri hankkeille päättää kunnanvaltuusto samalla tavoin kuin käyttötalouden tulosalueen määrärahoista.

Lainanottovaltuudet

Vuoden 2022 rahoituslaskelma sisältää 800.000 euron pitkäaikaisen lainan ottamisen. Lainasalkku on tarkoitus käydä läpi ja selvittää heikentyneeseen taloustilanteeseen tarkoituksenmukaisempi lainojen lyhennysohjelma. **Kunnanvaltuusto antaa tällä talousarviolla kunnanhallitukselle toimivallan järjestellä lainasalkku uudelleen siten, että lainaa lisätään maksimissaan 1.000.000 euroa. Ilman lainojen uudelleen järjestelyä lainamäärän lisääntymisen yläraja on 800.000 euroa.**

Kunnanjohtajalla on hallintosäännön perusteella oikeus maksuvalmiuden turvaamiseksi ja muutenkin hankkeiden tilapäiseksi rahoittamiseksi ottaa tilapäisrahoitusta enintään 2 milj. euroa (kuntatodistus 1,7 milj. euroa sekä tililimiitit yht. 0,3 milj. euroa), ellei valtuusto erikseen muuta päätä.

Tilivelvolliset viranhaltijat

Tilivelvollinen viranhaltija on kerrottu kunkin tulosalueen nimen yhteydessä suluissa.

KÄYTTÖTALOUSOSA

KUNNANHALLITUS

Yleishallinto

(tilivelvollinen: kunnanjohtaja)

Palvelusuunnitelma:

Yleishallinnon tulosalueelle kuuluvat kunnanvaltuusto, kunnanhallitus, hallinto-, it-, talous- ja henkilöstöpalvelut (hallintopalvelujen toimiala). Toimiala valmistelee ja panee täytäntöön mm. kunnanhallituksen ja -valtuuston päätökset, hoitaa muut yleishallintotehtävät, kaavoituksen, talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävät sekä kunnan edunvalvonnan Eksoteen. Valtiokonttorin edellyttämät automatisoidun talousraportoinnin lisääntyvät kuntatietoraportit tulevat aiheuttamaan muutoksia kirjanpitoon vuosina 2021 ja 2022.

Tavoitteet ja mittarit

Talouden tasapainottaminen: Talouden tasapainotukseen tähtäävä tasapainotusohjelma on laadittu ja sitä on noudatettava. Eksoten kustannuskehityksestä ja koronaviruksen aiheuttamasta talouden voimakkaasta heikentymisestä johtuen talouden tasapainotusohjelma on täsmennettävä vuoden 2022 aikana. Lisäksi soteuudistuksen mahdollinen toteutuminen ja kuntalain kahden vuoden lisäaika talouden tasapainottamiselle tulee huomioida tasapainotusohjelmassa. Toimialojen yhteistyö on välttämätöntä. Kustannuslaskentaa on kehitettävä edelleen toimintaa ohjaavana elementtinä.

Yksi henkilö siirtyi syksyllä Meitaan ja vuonna 2022 IT-palvelut hoituvat Meitan toimesta. Meitan tuottamat ICT ja talous- ja henkilöstöhallinnon kustannukset on talousarvioon otettu Meitan laatiman talousarvion mukaan. Edelleen vuonna 2022 jatketaan automatisoidun talousraportoinnin edellyttämiä toimia yhteistyössä Meita Oy:n kanssa. Toimialojen sihteerityö on keskitetty osin yleishallinnon hoidettavaksi. Koulusihteerin jatkaa pääasiassa perusopetuspalveluiden sihteeritehtävien hoitamista.

Tiedonhallinnan ja arkistoinnin osalta merkittävin muutos on sähköisiin käsittelyprosesseihin siirtyminen vuosien 2021-2022 aikana. Kunnassa otetaan kahden vuoden aikana asteittain käyttöön asianhallintatietojärjestelmä asianhallinnan, asiakirjahallinnan, päätöksenteon ja arkistoinnin prosessien sähköistämiseksi. Sähköistämisen tavoitteena on tiedon ja asiakirjojen kokonaisvaltainen hallinta tehokkaasti, luotettavasti ja tietoturvallisesti koko tiedon elinkaaren ajan lainsäädännön vaatimukset huomioiden. Sähköisiin käsittelyprosesseihin siirtyminen edellyttää tiedonohjaussuunnitelmaa, jonka avulla asiakirjallisten tietojen hallinnan automaattinen ohjaus voidaan toteuttaa asian vireilletulosta arkistointiin.

Kunnassa on laadittu vuoden 2020 alussa voimaan tulleen tiedonhallintalain (906/2019) mukainen tiedonhallintamalli. Malli on taulukkomainen kuvaus kunnan tehtävien hoidossa toteutettavasta tiedonhallinnasta. Tiedonhallintamallin tarkoitus on auttaa jatkuvasti lisääntyvän tietomäärän hallitsemisessa tiedon koko elinkaaren ajan sekä tunnistamaan ja hallitsemaan

myös uusien digitaalisten palvelujen käyttämiseen liittyviä riskejä. Tähän liittyen hallinnon prosessien läpikäyntiä ja kehittämistä jatketaan kuvaamalla kunnan tärkeimmät prosessit. Vaikka tiedonhallintalaki ei velvoita kuvaamaan tehtäviä ja palveluita, on niiden tunnistaminen ja läpikäynti käytännössä tehtävä, jotta tiedonhallinta voidaan kiinnittää toimintaan ja johtaa sen osana. Prosessien kuvaaminen auttaa hallitsemaan kokonaisuuksia, jäsentämään toimintaa ja toimijoiden vastuita paremmin sekä löytämään toiminnan tehostamistarpeita.

Talousarviovuonna 2022 lisääntyvät raportoinnit Valtiokonttorille kuntatalousraportoinnin osalta. Vuonna 2021 käyttöön otettujen viiden raportin lisäksi tulee seitsemän uutta raporttia.

Tavoitteet ja aikataulus:

Päivitetään talouden tasapainotusohjelma kunnan talouden tasapainottamiseksi	Selvitystyö tehtävä ennen vuoden 2022 talousarvioprosessia. Päätökset viimeistään talousarvion yhteydessä. Strategiaseminaari nykyisen valtuuston kanssa helmi-maaliskuussa 2022 Valtuustoseminaari uuden valtuuston kanssa elokuussa 2022
Asiahallintaohjelmiston käyttöönotto tiedonhallintalain edellyttämien vaatimusten täyttämiseksi	Dynasty-ohjelma käyttöön otetaan maaliskuussa 2022. Asiahallintatietojärjestelmä edellyttää tiedonohjaussuunnitelman laadintaa ennen käyttöönottoa.
Hallintosäätö ja muut ohjeet, palveluiden tuottaminen perustuu ajantasaisiin sääntöihin ja ohjeisiin.	Laaditaan/päivitetään muut hallintosäännössä mainitut ohjeistukset. Sääntöjen ja ohjeiden jalkauttaminen esimiehille ja heidän kautta henkilöstölle koulutustilaisuuksissa.
Kuntatalouden tietojen raportointi Valtiokonttorille	Raportit ovat kommentoitu ja hyväksytyt annettuihin määräaikoihin mennessä.

YLEISHALLINTO

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Toimintatuotot	896670	836940	665280	815280	815280
Toimintakulut	-1 237 650	-1 295 580	-1 269 360	-1 017 510	-1 017 510
TOIMINTAKATE	-340 980	-458 640	-604 080	-202 230	-202 230

Kehittämishankkeet

(tilivelvollinen: kunnanjohtaja)

Palvelusuunnitelma:

Kehittämistyötä pyritään tekemään hyödyntämällä yhteistyö muiden toimijoiden esimerkiksi erilaisten hankkeiden kautta. Maakunnan ja kuntien yhteisiin hankkeisiin osallistutaan Lemminkä kunnalle sopivien resurssien rajoissa. Kunnan markkinointiin on varattu määräraha ja se on tarkoitettu erityisesti kunnan asukasmäärän lisäämiseksi tähtääviin markkinointihankkeisiin.

Tavoitteet ja mittarit:

Edistämme matkailua: Kunta on mukana erilaisissa maakunnan ja muiden kuntien hallinnoimissa hankkeissa taloudellisten resurssien puitteissa. Kehitetään kunnan internetsivujen kautta saatavaa matkailuun liittyvää informaatiota. Osallistetaan yrittäjiä em. kehittämiseen. Toteutetaan erilaisia virkistysalueisiin ja –reitteihin liittyviä hankkeita yksin ja muiden (esim. virkistysaluesäätiö) kanssa.

Vahvistamme elinkeinoelämää ja luomme työtä: Uusien yritysten sijoittumista yrityspuistoon tai muualle kunnan alueille/kiinteistöihin edistetään kunnan käytettävissä olevilla keinoilla. Yritysneuvonnan tukemiseksi hankitaan ostopalvelua esim. Pro-Agrian kautta.

Työllistämässä olemme mukana Taipalsaaren kunnan hallinnoimassa AKTIV-OIVA –hankkeessa.

Koululaisten kesätöihin on varattu 10.000 euron palkkamääräraha. Korkeakouluopiskelijan kesätyöllistämiseen on varattu 5.000 euron palkkamääräraha. Tarkoituksena on löytää esim. kehittämiseen liittyvä hanke opiskelijalle työtehtäväksi.

Yksityistieavustuksiin käytettävä määräraha on 50.000 euroa. Maaseutuyrittäjien tukemiseen on varattu 6.500 euroa.

KEHITTÄMISHANKKEET

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Toimintatuotot	1 500	0	14 200	0	0
Toimintakulut	-102 330	-137 980	-177 420	-140 470	-140 470
TOIMINTAKATE	-100 830	-137 980	-163 220	-140 470	-140 470

Sosiaali- ja terveystaloudet

(tilivelvollinen: kunnanjohtaja)

Palvelusuunnitelma:

Sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaa Eksote. Eksotelle varattu määräraha on otettu talousarvioon Eksoten kanssa sovitun kustannuskehitysuran perusteella. Eksoten palkkaharmonisoinnista johtuva lisälaskutus voi aiheuttaa lisämäärärahatarpeen vuoden 2021 talousarvioon, jollei Eksote löydä ratkaisua lisälaskutuksen pienentämiseksi.

Eksoten toiminnan painopistealueet on määritelty Eksoten talousarviossa ja Eksoten strategiassa. Kunnan on asianmukaista osaltaan huolehtia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, koska se vaikuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin.

Kunta toteuttaa omistajaohjausta perussopimuksen mukaisesti neuvottelumenetetyssä, kuntajohtajien neuvottelukunnassa sekä antamalla ohjeita kuntayhtymän valtuustossa kuntaa edustaville henkilöille.

Ympäristöterveydenhuollon palvelut järjestää Lappeenrannan kaupunki vastuukuntaperiaatteella. Ympäristöterveydenhuollon palveluihin kuuluvat eläinlääkintähuolto, terveysvalvonta, ympäristönsuojelu ja maa-ainesluvut. Tulosalueelle kirjataan myös mm. löytöeläinpalveluista aiheutuvat kustannukset.

Tavoitteet ja mittarit:

- Eksoten osalta on tavoitteena säilyttää sosiaali- ja terveystaloudissa lähipalveluja käytettävissä olevien resurssien mukaan
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä seurannan prosessien selvittäminen ja selkeyttäminen. Syntyy kuvaus, miten em. liittyviä asioita Lemillä viedään eteenpäin ja edistetään. Tämä edesauttaa jatkossa vaikuttavuudeltaan parempien tavoitteiden löytämistä.

SOTEPALVELUT

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Toimintatuotot	102 180	98 990	83 700	0	0
Toimintakulut	-11 658 120	-11 353 590	-11 893 300	-145 000	-145 000
TOIMINTAKATE	-11 555 940	-11 254 600	-11 809 600	-145 000	-145 000

KUNNANHALLITUS YHTEENSÄ

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Toimintatuotot	1 000 350	935 930	763 180	815 280	815 280
Toimintakulut	-12 998 100	-12 787 150	-13 340 080	-1 302 980	-1 302 980
TOIMINTAKATE	-11 997 750	-11 851 220	-12 576 900	-487 700	-487 700

SIVISTYSLAUTAKUNTA

Sivistyspalveluiden hallinto
(tilivelvollinen: kunnanjohtaja)

Palvelusuunnitelma:

Sivistystoimen hallinnon vaikuttavuus perustuu sujuvaan yhteistyöhön johtavien virkamiesten, toimielinten ja yhteistyötahojen kanssa. Sivistystoimen hallinnossa valmistellaan ja toimeenpannaan sivistyslautakunnan päätöksiä. Lisäksi huolehditaan suunnittelusta, talous- ja hallintopalveluista, tulosalueen sopimuksista sekä muista sivistystoimen hallintotehtävistä.

Tavoitteena on laadukkaiden opetus-, varhaiskasvatus-, kirjasto-, kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden tuottaminen joustavasti ja taloudellisesti. Sivistyspalvelujen suunnittelussa otetaan ennakoivasti huomioon mahdolliset oppilasmäärän muutokset ja pidetään Lemi houkuttelevana kuntana tarjoamalla laadukkaita sivistyspalveluja.

Oppilasmäärien kehitys kouluittain tällä hetkellä Lemillä koulua käyvien ja 10/2021 mennessä syntyneiden lasten määrän perusteella (=19 lasta).

Koulu	11/2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 arvio
Kuukanniemi	117	117	108	100	97	83	81	(73)
Koulukeskus 1-6 lk	129	127	123	111	101	105	92	(77)
7-9 lk	103	116	121	130	133	135	116	111
Yht.	349	360	352	341	331	323	289	261

Tavoitteet ja mittarit:

Sivistyslautakunnan talousarvio toteutuu hyväksytyin suunnitelman mukaan. Lautakunta seuraa talousarvion toteutumista jokaisessa kokouksessaan. Erityisesti nuorten ja lasten osalta edistetään hyvinvointia ja elinvoimaa. Mittareina hyvinvointi- ja palautekyselyt.

Tavoitteena on hyvinvoiva, työstään innostunut, koulutus- ja kehittämismyönteinen henkilöstö. Mittareina toteutuneet kehityskeskustelut ja koulutussuunnitelmat.

Sivistystoimi osallistuu aktiivisesti hankkeisiin, joilla kehitetään toimintaa ja palveluja kuntalaisten hyväksi. Mittareina hankkeiden monipuolisuus ja määrä.

SIVISTYSPALVELUIDEN HALLINTO

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Toimintatuotot	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-77 260	-44 980	-79 000	-79 000	-79 000
TOIMINTAKATE	-77 260	-44 980	-79 000	-79 000	-79 000

Perusopetuspalvelut
(tilivelvollinen: rehtori)

Palvelusuunnitelma:

Opetuspalvelujen tehtävänä on järjestää laadukasta ja oppilaslähtöistä perusopetusta. Opetuksen ja varhaiskasvatuksen pedagoginen jatkumo taataan mm. yhteisillä koulutuksilla, hankkeilla ja laatutyön avulla. Perusopetuksen laatuksiteerit toimivat toiminnan suunnittelun ja toteutuksen pohjana. Laatuksiteereitä hyödynnetään johtamisen välineenä ja ne ovat opetushenkilöstön, huoltajien ja päättäjien tukena opetuksen kehittämisessä ja jatkuvassa arvioinnissa.

Tulosalueeseen kuuluvat koulujen yhteiset palvelut, Kuukanniemen koulu, Koulukeskus, sekä koulujen aamu- ja iltapäivätoiminta.

Tavoitteet ja mittarit:

Tasavertainen ja laadukas opetus taataan kaikille, millä varmistetaan mahdollisimman hyvin kunkin oppilaan toiveiden mukainen jatko-opintopaikka. Mittarina laatuindikaattorit sekä toisen asteen opintoihin sijoittuminen.

Huoltajien ja oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia tuetaan jatkuvalla vuorovaikutuksella ja yhteistyöllä. Tavoitteen saavuttamista mitataan kyselyjen, vanhempainiltojen ja -tapaamisten sekä oppilaskunnan kokoontumisten perusteella.

Henkilöstön kanssa kehitetään toimintatapoja yhteisten arvojen pohjalta ja ideoidaan uutta. Mittarina kehityskeskustelut, koulutussuunnitelmat ja opettajatiimien toiminta sekä kehittämishankkeiden määrä.

Kiinteistöjen ja oppimisympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta seurataan aktiivisesti. Sisäilmatyöryhmä kokoontuu säännöllisesti. Mittareina kiinteistöjen ylläpito- ja korjaustoimenpiteet sekä huoltajilta, oppilailta, henkilöstöltä ja terveydenhuollosta saatu palaute.

PERUSOPETUSPALVELUT

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Toimintatuotot	200 210	289 000	208 800	289 000	289 000
Toimintakulut	-3 392 870	-3 657 900	-3 459 000	-3 714 870	-3 714 870
TOIMINTAKATE	-3 192 660	-3 368 900	-3 250 200	-3 425 870	-3 425 870

Muut opetuspalvelut

(tilivelvollinen: kunnanjohtaja)

Palvelusuunnitelma:

Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus mahdollistavat kuntalaisten elinikäisen oppimisen. Palvelut tukevat kuntalaisten sosiaalista, henkistä ja fyysistä hyvinvointia. Tulosalueeseen kuuluvat vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus.

Tavoitteet ja mittarit:

Toimintaa järjestetään Savitaipaleen kansalaisopiston, Savitaipaleen musiikkikoulun ja Lappeenrannan taiteen perusopetusta antavien yksiköiden kanssa solmittujen sopimusten perusteella talousarviomäärärahojen puitteissa.

Määrärahoja pyritään kohdentamaan siten, että taiteen eri osa-alueiden kattavuus on mahdollisimman laaja. Asiakaspalautetta kysytään kuntalaisilta toiminnan kehittämiseksi.

MUUT OPETUSPALVELUT

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Toimintatuotot	0	900	0	900	900
Toimintakulut	-39 570	-40 900	-40 000	-40 900	-40 400
TOIMINTAKATE	-39 570	-40 000	-40 000	-40 000	-39 500

Varhaiskasvatuspalvelut

(tilivelvollinen: varhaiskasvatusjohtaja)

Palvelusuunnitelma

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä palvelu. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun. Palveluja ja toimintatapoja kehitetään varhaiskasvatuslain mukaisesti ja lapsivaikutusten arviointi ohjaa päätöksentekoa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi on julkaissut perusteet ja suositukset varhaiskasvatuksen laadun arviointiin ja näitä laatuindikaattoreita käytetään kunnan varhaiskasvatuksen arvioinnin ja kehittämisen työvälineinä. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen ja varhaiskasvatuksen laadun arviointi on systemaattista, tavoitteellista, jatkuvaa ja johdettua. Henkilöstön kanssa kehitetään yhtenäisiä toimintatapoja ja luodaan menetelmiä varhaiskasvatuksen arjen arviointiin.

Tulosalueelle kuuluvat lasten varhaiskasvatus, esiopetus ja kotihoidontuki sekä varhaiskasvatuksen osto- ja myyntipalvelut. Vuosina 2021–2024 kunta on valikoitunut kaksivuotisen esiopetuksen kokeilukunnaksi.

Tavoitteet ja mittarit:

Lasten ja perheiden hyvinvointi:

Mittareina Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) – tutkimus ja Etelä-Karjalan alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma.

Varhaiskasvatuksen laatu ja yhtenäiset toimintatavat:

Mittareina Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvin varhaiskasvatuksen laatuindikaattorit, varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen, tiimisopimukset, henkilöstön itsearviointi, pedagogisen tiimin toiminta sekä kehittämishankkeiden määrä.

Asiakastyytyväisyys:

Mittarina saatu asiakaspalaute.

Hyvinvoiva ja kouluttautuva henkilöstö:

Mittareina sairauspoissaolot, kehityskeskustelu ja koulutussuunnitelman toteutuma.

Kustannustehokkuus:

Mittareina tilinpäätös, suhdelukutilastot ja tilojen käyttöaste.

VARHAISKASVATUSPALVELUT

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Toimintatuotot	221 990	213 000	191 500	213 000	213 000
Toimintakulut	-1 896 870	-2 113 230	-1 980 350	-2 085 400	-2 085 400
TOIMINTAKATE	-1 674 880	-1 900 230	-1 788 850	-1 872 400	-1 872 400

Kirjastopalvelut

(tilivelvollinen: kunnanjohtaja)

Palvelusuunnitelma:

Kirjastopalvelujen tehtävänä on järjestää kirjastopalveluja kuntalaisille ja siten tukea kuntalaisten henkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Kirjasto on kuntalaisten kulttuuri- ja tietokeskus, joka tarjoaa mahdollisuuden itsensä kehittämiseen ja elämänlaadun edistämiseen. Kirjaston kokoelmaan kuuluu kirjoja, lehtiä, av-aineistoa kuten musiikkia ja elokuvia, äänikirjoja sekä monenlaisia verkkokirjaston kautta käytettäviä e-aineistoja. Kirjaston aineistot ovat maksutta asiakkaiden käytössä. Internetin kautta kokoelmaan on pääsy mistä tahansa. Lemminki kirjasto on osana Etelä-Karjalan Heili-kirjastoa.

Kirjaston palveluvalikoimaan on vuonna 2020 lisätty kunnan kassatoiminnot sekä kuntosalin käyttömaksuihin liittyvät toiminnot. Vuoden 2021 rakennuksessa aloitti hankerahoituksella kaikille avoimen asukastilan toiminta. Kirjasto on mukana myös tämän toiminnan kehittämisessä. Kirjastossa ja asukastilassa on kunnan digitukitoiminta.

Tavoitteet ja mittarit:

Kirjastopalvelut järjestetään taloudellisesti kirjastolle annetun talousarvion puitteissa.

Aineistomäärärahat ovat kirjaston palvelujen kannalta ensisijaiset, jotta kirjasto voi tarjota laissa määritellyt palvelut. Kustannuksia seurataan aktiivisesti. Mittareina tilinpäätös ja kustannukset/ asukas.

Hyvät kirjastopalvelut: kirjastopalvelut järjestetään asiakaslähtöisesti ja huolehditaan monipuolisesta ja ajantasaisesta tarjonnasta resurssien puitteissa kaikille kuntalaisille. Lastenkirjastotyön ja kouluuyhteistyön kehittämiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Asiakastoiveet ja -palautteet otetaan vastaan ja niihin reagoidaan. Tarjotaan lapsille suunnattuja tapahtumia ja kehitetään uusia toimintatapoja mahdollisuuksien mukaan. Mittareina lainaajat/asukas, lainaukset/asukas, käynnit/asukas ja tapahtumien lukumäärä.

Hyvinvoiva henkilöstö: terveet, turvalliset ja ergonomiset työskentelyolosuhteet. Hyvä työyhteisö. Henkilöstön osaamista ja luovuutta arvostetaan ja henkilöstöllä on mahdollisuus ammatilliseen ajan tasalla pysymiseen ja ammattitaidon kehittämiseen. Kirjastotilan uudistus- ja korjaustoimenpiteiden toteuttaminen. Yhteiset suunnittelupalaverit ja hyvä tiedonkulku. Henkilöstön osallistuminen täydennyskoulutukseen ja Heili-kirjastojen yhteisiin kokouksiin.

Asiakaspalautteen kerääminen kuntalaisilta, esim. aloite-/palautelaatikko. Asukastilan toiminnan kehittäminen yhdessä muiden toimintaan osallistuvien tahojen kanssa. Kirjaston aukioloaikojen hyödyntäminen kunnan palveluiden saavutettavuudessa myös kunnanviraston aukioloaikojen ulkopuolella.

KIRJASTOPALVELUT

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Toimintatuotot	9 600	1 400	1 400	1 400	1 400
Toimintakulut	-158 300	-165 880	-164 120	-163 920	-163 920
TOIMINTAKATE	-148 700	-164 480	-162 720	-162 520	-162 520

Vapaa-aikapalvelut

(tilivelvollinen: hyvinvointikoordinaattori)

Palvelusuunnitelma:

Vapaa-aikapalvelut käsittävät kuntalaisen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia tukevia palveluita, kuten liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalvelut. Toimintoihin sisältyvät muun muassa ennalta ehkäisevä päihdetyö, nuorisotyön eri muotoja, liikuntapaikkatarjonta, liikunta-, nuoriso- ja kulttuuriavustukset.

Vapaa-aikapalvelujen tehtävänä on tuottaa ja kehittää toimintoja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Vaalia paikallista kulttuuriperinnettä ja tukea niin lasten, nuorten, aikuisväestön kuin ikäihmisten monipuolista harrastamista.

Tietoa toiminnoista ja tapahtumista välitetään jakamalla kuntalaisille, Lemin yrityksille ja kesäasukkaille kunnan kotisivujen, Facebookin, järjestökirjeiden ja tiedotteiden kautta. Lemin kesälehti postitetaan kuntalaisille ja kaikille kesäasukkaille.

Tavoitteet ja mittarit:

Asukkaiden hyvinvointia tuetaan monipuolisella liikunta- ja virkistysmahdollisuuksien tarjonnalla. Hyödynnetään aktiivisesti hyvinvointisuunnitelmaa ja -kertomusta työväliseenä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Mittareina nuorisotilan käyttöaste, etsivän nuorisotyön tilastot, nuorten työttömyysaste, kulttuuripolun toteutuminen, tilojen käyttöaste.

Halutaan mahdollistaa asukkaiden osallistuminen ja vaikuttaminen kuntalaispalautteiden ja nuorisovaltuuston ja vanhus- ja vammaisneuvoston aloitteiden avulla.

Mittareina palautteiden ja aloitteiden määrät ja toimenpiteet.

Palveluita ja tapahtumia järjestetään itsenäisesti sekä yhteistyössä järjestöjen ja verkostoyhteistyökumppaneiden kanssa. Hankkeita hyödynnetään. Mittareina tapahtumien määrät, järjestöavustukset, toimivien järjestöjen määrä, hankkeiden raportointi, Facebook-sivujen analysointi. Talous on tasapainossa. Mittarina tilinpäätös.

VAPAA-AIKAPALVELUT

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Toimintatuotot	32 550	80 790	95 030	80 790	80 790
Toimintakulut	-212 760	-286 980	-303 140	-279 430	-279 430
TOIMINTAKATE	-180 210	-206 190	-208 110	-198 640	-198 640

SIVISTYSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Toimintatuotot	464 350	585 090	496 730	585 090	585 090
Toimintakulut	-5 777 630	-6 309 870	-6 025 610	-6 363 520	-6 363 020
TOIMINTAKATE	-5 313 280	-5 724 780	-5 528 880	-5 778 430	-5 777 930

TEKNINEN LAUTAKUNTA

Teknisten palveluiden hallinto
(tilivelvollinen: tekninen johtaja)

Palvelusuunnitelma:

Tulosalueelle sisältyvät teknisten palvelujen toimialan kokous- ja muut hallinnon yleiset kulut. Yhdyskuntasuunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävän vaikutusten arviointiin perustuen kehittää Lemminkäisen kuntaa kestävästi kehityksen periaatteella. Kunnan on voitava osoittaa laadukkaita rakennuspaikkoja kaava-alueilla ja edistettävä myös haja-asutusalueen rakentamismahdollisuuksia.

Rakennusvalvonnan tavoitteena on käsitellä lupahakemukset kohtuullisessa ajassa, sekä panostaa valvonnassa ohjauksen laatuun. Ennakoivalla ohjauksella pyritään vähentämään rakentamisen virheitä.

Tavoitteet ja mittarit:

Toimialojen yhteistyöhön panostetaan ja yhteistyötä kehitetään. Mittarina saatu palaute.

Tilojen tehokas käyttö. Mittarina tilojen käyttöaste.

Kiinteistöjä ylläpidetään, niiden kuntoa ja turvallisuutta seurataan aktiivisesti. Mittareina ylläpito- ja korjaustoimenpiteet.

Talous on tasapainossa. Mittarina talousarvion toteutumisen kuukausittainen seuranta. Nuorten kesätyöllistämistä edistetään. Mittarina tutustu- ja tienaa kesätyöhön osallistuneiden määrä.

TEKNISTEN PALVELUIDEN HALLINTO

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Toimintatuotot	70850	68340	68340	68340	68340
Toimintakulut	-274 320	-304 700	-326 540	-312 940	-312 940
TOIMINTAKATE	-203 470	-236 360	-258 200	-244 600	-244 600

Kiinteistötoimi ja tukipalvelut (tilivelvollinen: tekninen johtaja)

Palvelusuunnitelma:

Liikenneväylien osalta tavoitteena on ihmisten ja ajoneuvojen liikkuminen turvallisesti muita ihmisiä ja luontoa häiritsemättä. Kunnan hoitama tiestö ja kevyen liikenteen väylät pidetään kunnossa kaikkina vuoden ja vuorokauden aikoina.

Puistot ja yleiset alueet pidetään viihtyisinä ja toimivina. Leikkikentät, laiturit, matonpesupaikat ja venepaikat pidetään käyttökelpoisina ja siisteinä koko kesän.

Sisäisen palvelutoiminnan tavoitteena on pitää laadukas konekanta ja riittävä materiaalivarasto rutiinitehtävien hoitamiseksi. Koneiden toimintavarmuuden pitää olla hyvä eivätkä korjauskustannukset saa olla kohtuuttomat. Varastosta täytyy löytyä tarvikkeet mm. ennalta arvaamattomien vesi-, viemäri-, ja kaukolämpölinjojen korjauksiin. Kiinteistöt pidetään käyttökunnossa ja pyritään estämään ennakolta suurien korjauskustannusten synty. Kunnan omistamilla kiinteistöillä tehdään vuosittain kuntotarkastus teknisen johtajan johdolla.

Maa- ja metsätilojen avulla tarjotaan kuntalaisille hyviä virkistysmahdollisuuksia metsäntuottoa unohtamatta. Kaavoituksella tehostetaan alueiden käyttöä. Metsänhoitotoimenpiteitä tehtäessä otetaan huomioon kuntalaisen virkistysmahdollisuudet ja luonto. Tulosalueelle kuuluvat myös kunnan ruoka- ja siivouspalvelut.

Kaikkien kunnan omistamien kiinteistöjen hallinta kuuluu tekniselle lautakunnalle ja muut toimialat ja kiinteistöjen vuokraajat ovat ainoastaan kiinteistöjen käyttäjiä. Kiinteistöjen rakentamisesta ja peruskorjaamisesta päätetään vuosittain talousarviossa. Kunnossapitona tehtävistä korjauksista ja ylläpidosta vastaavat tekninen lautakunta ja teknisten palvelujen toimiala tämän tulosalueen määrärahoilla.

Tavoitteet:

Asukkaiden mielipiteet ja palaute otetaan huomioon päätöksenteossa. Mittarina saatu palaute.

Tukipalveluiden kustannuslaskentaa kehitetään edelleen.

Selvitystyö Saimaan Tukipalvelut Oy:n kanssa jatkuu vuonna 2022.

Tukipalveluiden tuottamista palveluista käydään vuosittain keskustelu asiakkaan (varhaiskasvatus ja perusopetus) kanssa.

KIINTEISTÖTOIMI JA TUKIPALVELUT

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Toimintatuotot	1 615 400	1 518 320	1 618 420	1 548 940	1 548 940
Toimintakulut	-1 622 310	-1 634 760	-1 679 820	-1 619 110	-1 619 110
TOIMINTAKATE	-6 910	-116 440	-61 400	-70 170	-70 170

Vesihuolto

(tilivelvollinen: tekninen johtaja)

Palvelusuunnitelma:

Puhdasta vettä toimitetaan ja jätevedet johdetaan puhdistettaviksi vesi- ja viemärlaitoksen toiminta-alueella. Vesihuollon eriyttäminen tapahtuu vesihuollon kirjanpidollisena taseyksikkönä.

Tavoitteet:

Tavoitteena on toimintavarma ja laadukas vesi- ja viemärlaitos. Mittari häiriöiden määrä kpl / vuosi. Talousveden laatuvaatimukset täyttävää vettä toimitetaan riittävästi ja jätevedet johdetaan Lappeenrannan jätevedenpuhdistamolle puhdistettavaksi.

Mittari vesianalyysit ja viemäritukokset kpl / vuosi. Jätevesilinjojen vuotovedet minimoidaan. Mittari seuranta kaukovalvonnan kautta pumppausmäärät m³/vuosi.

Vesihuolto	TP 2019	TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Myyntitulot (ulkoiset)	395	401 200	385 300	385	385
Myyntitulot (sisäiset)	19	30 000	27 000	27	27
Liiketoiminnan muut myyntitulot	0	0	0	0	0
Liiketoiminnan muut tulot	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0
Ostot tilikauden aikana	43	33 600	30 800	31	31
Palvelujen ostot	196	255 550	186 050	186	186
Sisäiset ostot	52	33 499	32 200	32	32
Henkilöstömenot	58	29 100	20 200	20	20
Suunnitelmapoistot	67	49 629	64 660	65	95
Liiketoiminnan muut kulut	2	0	1 000	1	0
Liikeylijäämä (-alijäämä)	-4	29 822	77 390	77	47
Rahoitustulot ja -menot					
Korkotulot	0	0	450	1	1
Muut rahoitustulot	1	0	0	0	0
Korkomenot	6	0	4 000	4	5
Korvaus jäännöspääomalle	0	0	0	0	0
Ylijäämä ennen satunn. eriä	-9	29 822	73 840	74	30
Satunnaiset tulot ja menot	0	0	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	-9	29 822	73 840	74	43
Sitova nettomääräraha		29 822	73840	74	43

VESIHUOLTO

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Toimintatuotot	435 040	412 300	412 780	407 080	407 080
Toimintakulut	-332 250	-270 250	-287 970	-270 270	-270 270
TOIMINTAKATE	102 790	142 050	124 810	136 810	136 810

TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Toimintatuotot	2 121 290	1 998 960	2 099 540	2 024 360	2 024 360
Toimintakulut	-2 228 880	-2 209 710	-2 294 330	-2 202 320	-2 202 320
TOIMINTAKATE	-107 590	-210 750	-194 790	-177 960	-177 960

INVESTOINNIT 2022-2024

Omaa rakentamista tai rakennuttamista sisältävät hankkeet on merkitty teknisen lautakunnan alle. Tekninen lautakunta on niistä hankkeista toteuttamis- ja budjettivastuussa. Kaikista rakennusinvestoinneista aiheutuvat käyttökustannukset kirjataan teknisen lautakunnan kiinteistötoimen ja tukipalvelujen tulosalueelle, josta ne sisäisinä vuokrina siirretään toiminnasta vastaavalle toimielimelle.

Lisätietoa investoinneista:

Kunnanhallitus: varaudutaan vähäisiin vuosittaisiin maanhankintoihin esim. maa-aluevaihtojen tms. osalta.

Asiahallintaohjelmiston hankinta (kokonaiskustannus 50.000) ja käyttöönotto, sopimushallinta vuonna 2022.

Kunnanhallitus	Esitys Kunnanhallitus/valtuusto			
	TA2021	TA2022	TS2023	TS 2024
Maanhankinta	5 000	5 000	5 000	5 000
It-siirto Meitaan	70 000	0	0	0
Asiahallintaohjelma	30 000	20 000	0	0
Investointimenot yhteensä	105 000	25 000	5 000	5 000

Tekninen lautakunta: Koulukeskuksen peruskorjauskohteet vuonna 2022 sisältää kattokorjauksen. Arkisto rakennus viimeistellään kesän 2022 aikana.

Tekninen toimi toteuttaa useita hankerahoituksella rahoitettavia investointeja yhdessä vapaa-aikatoimen kanssa. *:llä merkityt (Iltiän liikuntapaikan laitteet) hankkeiden toteuttaminen edellyttää vähintään 50 % ulkopuolisen hankerarahoituksen toteutumista.

Tuomelankangas 3.-alueen kunnallistekniikan rakentamiseen varataan määräraha.

Tekninen lautakunta	Ehdotus kunnanhallitus/-valtuusto			
	TA2021	TA2022	TS2023	TS2024
Liikenneturvallisuuoshankkeet	6 000	6 000	6 000	6 000
Arkiston rakentaminen	90 000	15 000	0	0
Koulukeskuksen peruskorjaukset	50 000	10 000	85 000	85 000
Hyvinvointiaseman peruskorjaukset	10 000	20 000	0	10 000
Oravanpesän peruskorjaukset	0	0	0	10 000
litiän päiväkodin peruskorjaukset	0	0	20 000	0
Asukastila	50 200	0	0	0
Hanketuki ja muu rahoitus	14 150	0	0	0
Netto	36 050	0	0	0
Venerannat, venereitistö*)	10 000	0	0	0
Hanketuki	5 000	0	0	0
Netto	5 000	0	0	0
litiän ulkoliikuntapaikan laitteet 2-3 kpl *)	20 000	20 000	0	0
Hanketuki	10 000	10 000	0	0
Netto	10 000	10 000	0	0
Särkemänkankaan reitti*)	10 000	0	0	0
Hanketuki	5 000	0	0	0
Netto	5 000	0	0	0
Melontareitti	0	7 650	7 650	7 650
Hanketuki	0	2 250	2 250	2 250
Netto	0	5 400	5 400	5 400
Kirkonkylän frisbeegolfrata	0	0	0	10 000
Kuukanniemen kuntoportaat	0	0	10 000	0
Keittiölaitteiden uusintaa	30 000	15 000	10 000	15 000
Tuomelankangas 3: Peruskunnallistekniikka	100 000	250 000	100 000	0
<i>Vesi- ja viemärlaitos</i> Korjaukset (verkosto, pumppaamot ja vedenottamot)	100 000	100 000	100 000	100 000
Investointimenot	476 200	443 650	338 650	241 650
Investointitulot	34 150	12 250	2 250	2 250
Investoinnit, netto yhteensä	442 050	431 400	336 400	241 400

TUOSLASKELMAOSA

Toimintatuotot ja kulut muodostuvat käyttötalousosan loppusummista ja niiden nettosumma on koko kunnan toimintakate. Verotulojen ja valtionosuuksien perusteet on esitetty liitteissä. Vuosikate siirretään rahoitusosan tulorahoitukseen. Suunnitelman mukaiset poistot vähennetään tuloksesta vuosikatteen jälkeen.

Investoinnit ja lainanotto eivät kuulu tasapainotettavaan talousarvioon, vaan niihin tarvittava rahoitus osoitetaan tuloslaskelmaosaa seuraavassa rahoituslaskelmassa. Lainanoton lisääntyminen vaikuttaa kuitenkin myös tuloslaskelmaosaan korkokulujen lisääntymisenä ja investointien lisääntyminen vaikuttaa tuloslaskelmaosaan suunnitelmapoistojen lisääntymisenä.

Tuloslaskelmaosassa esitetään vain kunnan ulkoiset menot ja tulot (virallinen tuloslaskelma).

Kunnan rahoituksesta yli 93 prosenttia tulee valtionosuuksista ja verotuloista.

LEMEN KUNNAN TUOSLASKELMA

Ulkoiset erät, 1.000 euroa

	TP 2020	Muutettu TA 2021	Toteuma 082021	TA2022	TS2023	TS2024
Toimintatuotot						
Myyntituotot	801	689	370	653	590	590
Maksutuotot	207	215	130	190	215	215
Tuet ja avustukset	180	301	460	224	302	302
Muut toimintatuotot	537	394	139	319	399	399
	1 725	1 599	1 099	1 386	1 507	1 507
Valmistus omaan käyttöön	1	0	0	0	0	0
Toimintakulut						
Palkat	-3 736	-4 053	-2 712	-3 850	-4 107	-4 107
Eläkekulut	-873	-891	-601	-842	-792	-792
Muut sivukulut	-105	-144	-90	-133	-146	-146
Palveluiden ostot, Eksote	-10 663	-11 113	-7 813	-11 486	0	0
Palveluiden ostot, muut	-1 867	-2 085	-1 279	-2 090	-1 810	-1 809
Aineet, tarvikkeet	-636	-632	-461	-668	-629	-629
Avustukset	-954	-217	-73	-353	-217	-217
Muut toimintakulut	-320	-274	-200	-285	-271	-271
	-19 154	-19 409	-13 229	-19 708	-7 972	-7 971
Toimintakate	-17 428	-17 809	-12 130	-18 322	-6 465	-6 465
Verotulot	10 838	11 973	7 968	11 864	6 557	6 462
Valtionosuudet	7 920	6 882	4 510	7 150	1 574	1 606
Rah.tuotot ja -kulut	-66	-57	-34	-57	-57	-57
Korkotuotot	4	4	7	4	4	4
Muut rahoitustuotot	17	3	3	3	3	3
Korkokulut	-86	-64	-43	-64	-64	-64
Muut rahoituskulut	-1	0	0	0	0	0
Vuosikate	1 264	989	313	635	1 608	1 546

Poistot ja arvonalentumiset Suunnitelman mukaiset poistot	-570	-539	-357	-539	-539	-539
Tilikauden tulos	694	450	-44	96	1 070	1 007
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	694	450	-44	96	1 070	1 007

RAHOITUSLASKELMAOSA

Rahoituslaskelmaosassa yhdistetään tuloslaskelmaosa ja investointiosa sekä lainanlyhennykset ja osoitetaan näissä tarvittava rahoitus sekä maksuvalmiuden muutos vuoden aikana.

Rahoituslaskelman tulorahoituksen muodostaa tuloslaskelmaosasta siirtyvä vuosikate.

Investointimenoihin sisältyvät investointiosan määrärahat. Rahoitusosuudet investointimenoihin ovat investointeihin muualta, lähinnä valtiolta saatavia avustuksia. Rahoituslaskelmassa esitetään uuden lainannoston tarve 800.000 euroa, lyhennyserät vastaavat nykyisiä lainojen lyhennysohjelmia.

LEMİN KUNNAN RAHOITUSLASKELMA

1 000 euroa

	Muutettu				
	TP 2020	TA2021	TA2022	TS2023	TS2024
Vuosikate	1 264	989	635	1 608	1 546
Tulorahoituksen korjauserät	400	-100	-100	0	0
Toiminnan rahavirta	1 664	889	535	1 608	1 546
Investointimenot	-406	-581	-469	-344	-249
Rahoitusosuudet investointeihin	14	70	12	2	2
Pysyvien vastaavien luovutustulot	309	200	200	0	0
Investointien rahavirta	-83	-311	-256	-341	-246
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 581	578	278	1 267	1 299
Antolainauksen muutokset	0	0	0	0	0
Lainakannan muutokset	-1 056	-226	-240	-926	-721
Pitkäaikaisen lainan lisäys	0	700	800	0	0
Pitkäaikaisen lainan vähennys	-961	-926	-1 040	-926	-721
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-96	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	82	0	0	0	0
Vaihto-omaisuuden muutos	1	10	0	0	0
Saamisten muutos	23	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos	83	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	-867	-216	-240	-926	-721
Vaikutus maksuvalmiuteen	714	362	39	341	578

Arviot verotilityksistä vuosina 2021-2024

Ansiotuloveroperusteisiin tehdään vuonna 2022 indeksitarkistus ansiotasoindeksin muutosta vastaavasti. Progressiivisen tuloveroasteikon euromääräisiä rajoja nostetaan, kunnallisverotuksen perusvähennyksen enimmäismäärä korotetaan ja työtulovähennystä kasvatetaan. Muutosten arvioidaan pienentävän kunnallisveron tuottoa yhteensä 209 milj. eurolla vuonna 2022.

Kotitalousvähennystä korotetaan vuosina 2022 ja 2023 kotitalous-, hoiva- ja hoitotyön osalta. Lisäksi kotitalousvähennystä korotetaan vuosina 2022–2027 öljylämmityksestä luopumisen osalta lämmitystapamuutosten tukemiseksi. Kotitalousvähennyksen muutosten arvioidaan pienentävän kunnallisveron tuottoa 17 milj. eurolla vuonna 2022.

Valtion päättämistä veroperustemuutoksista kunnille aiheutuvat verotulomenetykset korvataan täysimääräisesti.

MAKSETTAVA KUNNALLISVERO						
VEROTETTAVA TULO	2019	2020*	2021**	2022**	2023**	2024**
Ansiotulot - vähennykset	48 250	49 974	51 257	52 080	53 094	54 447
<i>Tuloveroprosentti</i>	21,00	22,00	22,00	22,00	9,61	9,61
VERO (Tulon perust.)	10 133	10 994	11 277	11 458	5 102	5 232
Työtulovähennys	717	828	843	840	65	71
Muut vähenn. verosta	165	169	152	157	16	22
Vähenn. Verosta yht.	882	997	996	997	81	92
MAKSUUNPANTAVA VERO	9 251	9 997	10 281	10 460	5 021	5 140
<i>Muutos %</i>	1,6	8,1	2,8	1,7	-52,0	2,4
Jää kertymättä, (n 0,5-1 %)	65	70	72	73	35	36
KERTYY KOLMEN VUODEN AIKANA	9 186	9 927	10 209	10 387	4 986	5 104
Verotettava tulo 1000 €	44 050	45 440	46 731	47 548	52 252	53 486
<i>Muutos %</i>	1,6	3,2	2,8	1,7	9,9	2,4
Verotett. tulo €/Asukas	14 827	15 331	15 876	16 261	17 993	18 557
<i>Muutos %</i>	4,1	3,4	3,6	2,4	10,6	3,1
Efektiivinen veroaste %	13,95	14,80	14,86	14,91	7,00	7,03

Arvio yhteisöverosta vuodelle 2022

Hallitusohjelman mukaisesti veroperustemuutoksen verotuottovaikutukset kompensoidaan nettomääräisesti kunnille. Kompensaatio toteutetaan muuttamalla yhteisöveron jako-osuuksia siten, että esityksen verotuotto kunnille on neutraali. Osana covid-19-epidemiaan liittyvää kuntien tukemisen toimenpiteiden kokonaisuutta kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta korotettiin 10 prosenttiyksiköllä verovuodelle 2021. Yhteisöverokertymän jaksotuksesta johtuen muutoksen arvioidaan kasvattavan kuntien yhteisöveron tilityksiä vuonna 2022 edelleen noin 40 milj. eurolla. Verotuksen maksujärjestelyjen huojentaminen vuosina 2020 ja 2021 siirtää kuntien yhteisöverokertymää näiltä vuosilta yhteensä noin 4 milj. euroa vuodelle 2022. Alustavan arvion mukaan kuntien yhteisövero-osuutta alennettaisiin 0,43 prosenttiyksikköä.

YHTEISÖVERON TILITYKSET, 1000 €							
TILIVUOSI	2018	2019	2020	2021**	2022**	2023**	2024**
Verovuodelta 2017	95	9	-1	0	0	0	0
Verovuodelta 2018	312	75	1	0	0	0	0
Verovuodelta 2020		28	364	122	5	0	0
Verovuodelta 2021			25	465	82	5	0
Verovuodelta 2022				28	358	70	5
Verovuodelta 2023					16	248	51
Verovuodelta 2024						16	264
Verovuodelta 2025							14
TILITYKSET YHTEENSÄ	421	401	458	619	461	339	334
<i>Muutos %</i>	-19,0	-4,8	14,2	35,3	-25,7	-26,4	-1,4

Arvio kiinteistöverosta vuodelle 2022

Hallitusohjelman mukaisesti käynnissä olevaa kiinteistöverouudistusta jatketaan siten että uudistus tulee pääosaltaan voimaan vuoden 2023 verotuksessa. Uudistus siirtyi aiemmin suunnitellusta vuodelta. Verotuksen maksujärjestelyjen huojentaminen vuosina 2020 ja 2021 siirtää kiinteistöverotulojen kertymää arviolta 5 milj. euroa vuodelle 2022.

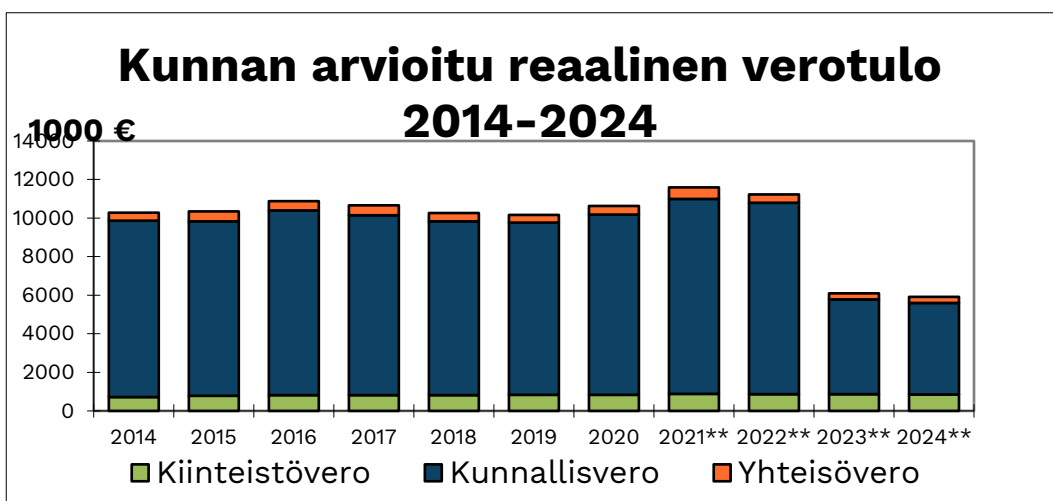
KIINTEISTÖVERON VEROPOHJA						
VEROTUSARVOT 1000 e						
ja %	2019	2020	2021**	2022**	2023**	2024**
Yleisen kiint.v-% alaiset						
maa-alueet	16 537	16 722	16 834	16 834	16 834	16 834
rakennukset	9 240	7 980	8 617	8 617	8 617	8 617
<i>Vero % (0,93-2,00)</i>	1,13	1,40	1,40	1,40	1,40	1,40
VERO	291	346	356	356	356	356
Vak. asuinrakennukset	68 615	68 589	68 127	68 127	68 127	68 127
<i>Vero % (0,41-0,90 / 0,41-1,00)</i>	0,53	0,53	0,53	0,53	0,53	0,53
VERO	364	364	361	361	361	361
Muut asuinrakennukset	17 706	17 565	17 389	17 389	17 389	17 389
<i>Vero % (0,93-2,00)</i>	1,13	1,30	1,30	1,30	1,30	1,30
VERO	200	228	226	226	226	226
Voimalaitokset	0	0	0	0	0	0
josta ydinvoimalaitokset	0	0	0	0	0	0
<i>Vero % (maks. 3,10)</i>	1,13	1,40	1,40	1,40	1,40	1,40
VERO	0	0	0	0	0	0
Yleishyödylliset yhteisöt	334	333	329	329	329	329
<i>Vero %</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
VERO	0	0	0	0	0	0
Rakentamaton rakenn.paikka	68	65	65	65	65	65
<i>Vero % (2,00-6,00)</i>	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
VERO	3	3	3	3	3	3
Verotusarvot yhteensä	112 501	111 252	111 359	111 359	111 359	111 359
<i>Muutos %</i>	2,9	-1,1	0,1	0,0	0,0	0,0
MAKSETTAVA KIINT.VERO	858	940	946	946	946	946
<i>Muutos %</i>	2,5	9,6	0,6	0,0	0,0	0,0

KIINTEISTÖVERON TILITYKSET, 1000 €						
TILIVUOSI	2019	2020	2021**	2022**	2023**	2024**
TA-vuoden tilitykset	858	834	839	839	839	839
josta ei tility kuluvana vuonna	-14	-106	-107	-107	-107	-107
Edellisen verovuoden tilitykset			85	86	86	86
TILITYKSET YHTEENSÄ	842	843	924	925	925	925

Yhteenvedo, 1000 €						
TILIVUOSI	2019	2020	2021**	2022**	2023**	2024**
Verolaji						
Kunnallisvero	9 048	9 537	10 507	10 483	5 295	5 205
<i>Muutos %</i>	0,0	5,4	10,2	-0,2	-49,5	-1,7
Yhteisövero	401	458	619	461	339	334
<i>Muutos %</i>	-4,8	14,2	35,3	-25,7	-26,4	-1,4
Kiinteistövero	842	843	924	925	925	925
<i>Muutos %</i>	3,7	0,2	9,6	0,7	0,0	0,0
VEROTULO KIRJATTAVA	10 290	10 838	12 050	11 869	6 559	6 464
<i>Muutos %</i>	0,1	5,3	11,2	-1,5	-44,7	-1,5

Taulukoiden luvut on esitetty käyvin hinnoin, eli inflaation vaikutusta ei ole eliminoitu

Kuluttajahintaindeksi, 2000=100	122,6	122,9	124,7	126,2	127,9	129,7
<i>Kuluttajahintaindeksin muutos</i>	1,0	0,7	1,3	1,5	1,5	1,5
Peruspalvelujen hintaindeksi	130,5	131,4	134,0	136,2	138,5	140,9
<i>Peruspalv. hintaindeksin muutos</i>	2,1	1,7	2,3	2,1	2,2	2,2

Arvio valtionosuuksista vuonna 2022

Kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin osoitetaan vuonna 2022 lähes 300 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2021 varsinaisessa talousarviossa. Valtionosuuksien tasoa korottavat kevään kehysriihessä päätetty 246 miljoonan euron erilliskorotus, indeksikorotus sekä kuntien tehtävien ja velvoitteiden laajennuksiin osoitettava täysi valtionrahoitus.

Valtion talousarvioesitykseen sisältyvät toimenpiteet heikentävät kuntataloutta vuonna 2022 noin 1,2 miljardia euroa verrattuna vuoteen 2021. Muutosta selittää kuitenkin merkittävilta osin koronaepidemiaan liittyvien kertaluonteisten tukien poistuminen (830 milj. euroa) sekä vuoden 2022 valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen neutralisointi (564 milj. euroa). Kuntien uusia ja laajenevia tehtäviä vuonna 2022 ovat muun muassa varhaiskasvatuksen kolmiportainen tuki, oppilas- ja opiskelijahuollon sitovat henkilöstömitoitukset ja lastensuojelun henkilöstömitoituksen tiukentaminen. Uusiin ja laajeneviin tehtäviin osoitetaan 100 prosentin valtionosuusrahoitus.

Hallitusohjelman mukaisista kuntien tehtävien ja velvoitteiden laajennuksista suurin osa on toteutettu jo aikaisempina vuosina. Näistä aiheutuvat kustannukset ja valtionosuuslisäykset nousevat kuitenkin vuosittain. Osa tehtävälisäyksistä ja kustannuksista siirtyy kuitenkin hyvinvointialueille niiden aloittaessa vuonna 2023.

Peruspalvelujen valtionosuus			
Sosiaali- ja terveystoimen, esi- ja perusopetuksen sekä kirjasto- ja kulttuuritoimen			
laskennalliset kustannukset			
	Ikärakenne	12 724 900	
	Sairastavuus	3 672 200	
	Muut kustannukset	641 300	
	Yhteensä		17 038 400
Kunnan omarahoitusosuus laskennallisiin kustannuksiin			-12 717 100
Valtionosuus laskennallisesta kustannuksesta			4 321 300
	Lisäosat		10 600
	Vähennykset ja lisäykset yhteensä		-169 800
	Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus		1 974 000
Verotulomenetyksen korvaus			1 622 200
Peruspalvelujen valtionosuus + veromenetyksen kompensatio yhteensä			7 758 300
Opetus- ja kulttuuritoimen muu valtionrahoitus			
	Vammaisopetuksen korotukset		162 500
	Aamu- ja iltapäivätoiminta		22 200
	Liikunta		10 600
	Nuorisotyö		3 800
	Ylläpitäjäjärjestelmän omarahoitusosuus		-807 300
Opetus- ja kulttuuritoimen muu valtionrahoitus yhteensä			-608 200
Valtionosuusrahoitus yhteensä			7 150 100

Henkilöstömäärä

Henkilöstömäärä 31.12.		Virkasuhteet		Työsuhteet		2022	Virkasuhteet		Työsuhteet		2021	Muutos
		vak.	määr.	vak.	määr.	yht.	vak.	määr.	vak.	määr.	yht.	2022-2021
Hallinto	Kunnanjohtaja	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0
	Asiantuntijat	1	0	1	0	2	1	0	1	0	2	0
	Sihteerit	1	0	2	0	3	1	0	2	0	3	0
	Muut työntekijät	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	-2
Yhteensä	3	0	3	0	6	3	0	3	2	8	-2	
Opetus	Rehtori ja koulusihteeri	1	0	1	0	2	1	0	1	0	2	0
	Lehtorit	11	0	0	0	11	11	0	0	0	11	0
	Luokanopettajat	13	2	0	0	15	13	2	0	0	15	0
	Tuntiopettajat	0	2	0	0	2	0	2	0	0	2	0
	Erytisopettajat	3	1	0	0	4	3	1	0	0	4	0
	Koulunkäynninohjaajat	0	0	8	3	11	0	0	8	3	11	0
	Aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajat	0	0	2	0	2	0	0	2	0	2	0
Yhteensä	28	5	11	3	47	28	5	11	3	47	0	
Varhaiskasvatus	Varhaiskasvatusjohtaja	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0
	Varhaiskasvatuksen erityisopet	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0
	Varhaiskasvatuksen opettaja	0	0	10	2	12	0	0	10	2	12	0
	Perhepäivähoitaja	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0
	Muut (esim. projektityöntekijät)	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0
	Varhaiskasvatuksen lastenhoita	0	0	18	0	18	0	0	18	0	18	0
Yhteensä	1	0	29	4	34	1	0	29	4	34	0	
Vapaa-aika	Hyvinvointikoordinaattori	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0
	Kirjastovirkailija	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0
	Kirjastonhoitaja	0	0	1	1	2	0	0	1	1	2	0
	Nuoriso-ohjaaja	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0
Yhteensä	1	0	2	2	5	1	0	2	2	5	0	
Tekninen	Tekninen johtaja	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0
	Rakennusmestari	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0
	Rakennustarkastaja	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0
	Ruokapalveluvastaava	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0
	Kokki	0	0	4	0	4	0	0	4	0	4	0
	Ruokapalvelutyöntekijä	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0
	Laitosmies	0	0	3	0	3	0	0	3	0	3	0
	Laitoshuoltaja	0	0	4	1	5	0	0	4	1	5	0
	Siivooja	0	0	3	0	3	0	0	3	0	3	0
	Työtoiminnan koordinaattori	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0
Yhteensä	2	0	17	2	21	2	0	17	2	21	0	
Yhteensä	35	5	62	11	113	35	5	62	13	115	-2	